

I orkanens øje – muligheder og trusler for EU

Professor Marlene Wind, Leder af Centre for
Europæisk Politik, Københavns Universitet

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Dagsorden

- Geopolitikken er tilbage
- Alt er blevet sikkerhedspolitik: Ukraine handler ikke bare om Ukraine – det handler om principper fra efter 2. verdenskrig og den liberale verdensorden
- Hvad er 'Geoeconomics?' Og hvordan ser Europas økonomi ud?
- Kan Europa klare sig alene?

HØJDRAMATISK DANSK EU FORMANDSSKAB DK HAR VENDT SIG I MOD EUROPA PGA GEOPOLITIKKEN – PUTIN TRUER PÅ DEN ENE SIDE OG TRUMP PÅ DEN ANDEN

- Forsvar øverst på dagsordenen
- Udvidelse af EU (svært at komme videre med forhandlinger pga Orbans blokeringer)
- MMF'en (EU 7årige budget) – hvordan skal det se ud?
- Konkurrenceevne initiativer (Drahgi rapporten)

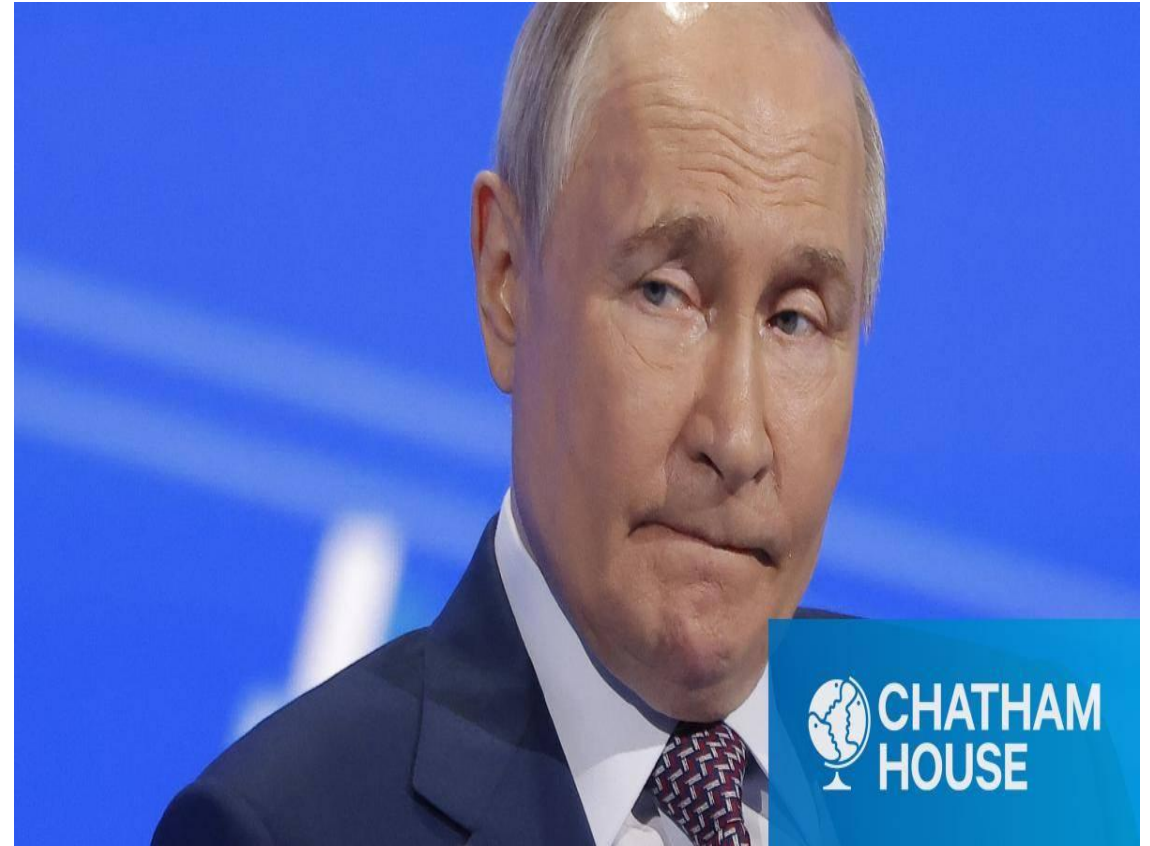

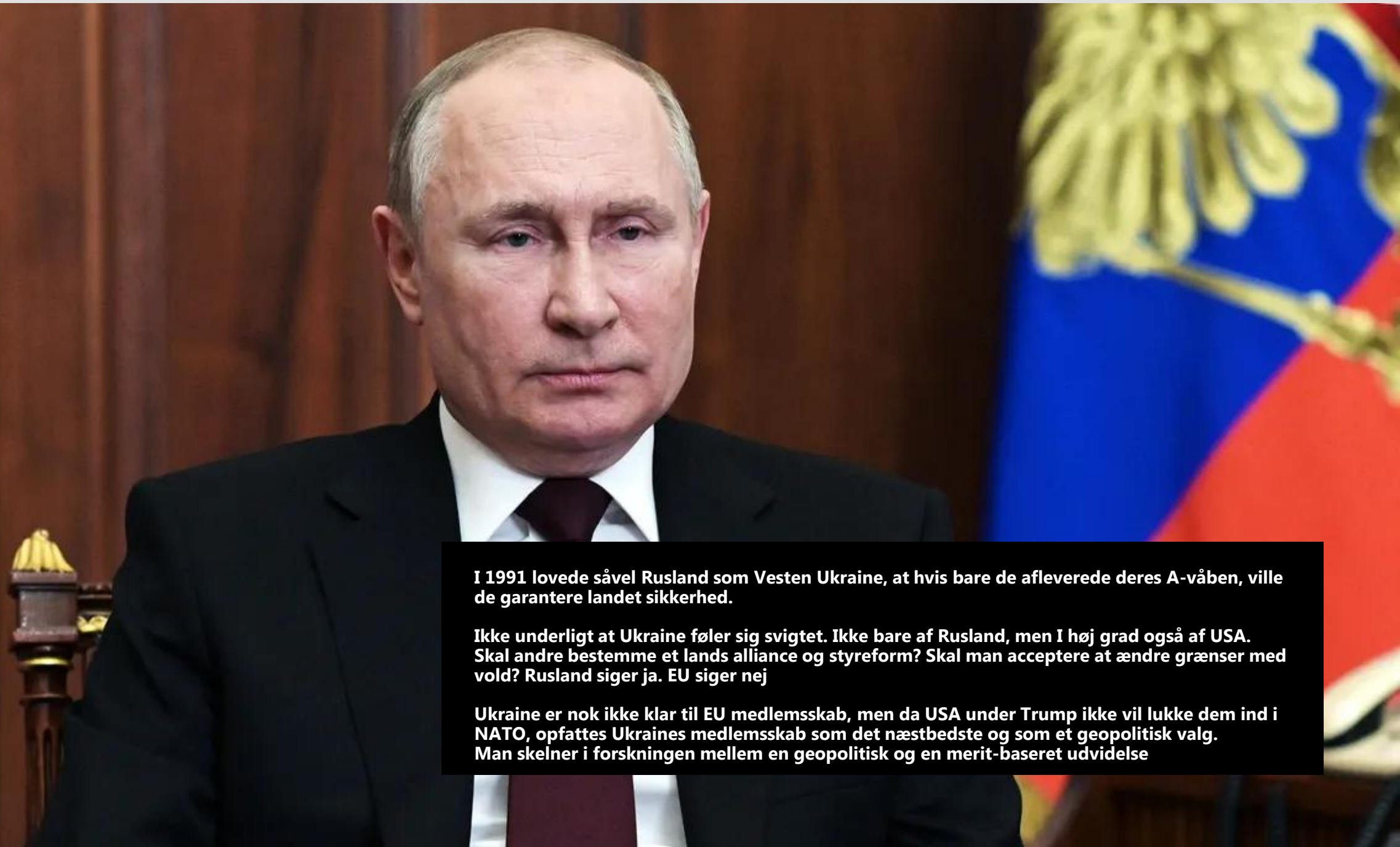
DEN NYE GEOPOLITISKE ORIENTERING ÆNDRER OGSÅ VORES FORHOLD TIL EUROPA FRA MARKEDS UNION TIL POLITISK UNION?

- 'Unionen er stendød' sagde Schlüter i 1986
- For at sælge Europa til danskerne, skulle det helst benægtes, at EF/EU var andet end et marked, hvor vi kunne komme af med vores landbrugsvarer
- Hvad nu hvor markeds-fortællingen ikke længere kan bruges?
- Er danskerne klar til at omfavne et politisk Europa som griber efter magten?

Alt Europapolitik finder sted på baggrund af Trump og Putin i øjeblikket -> to katastrofer på een gang

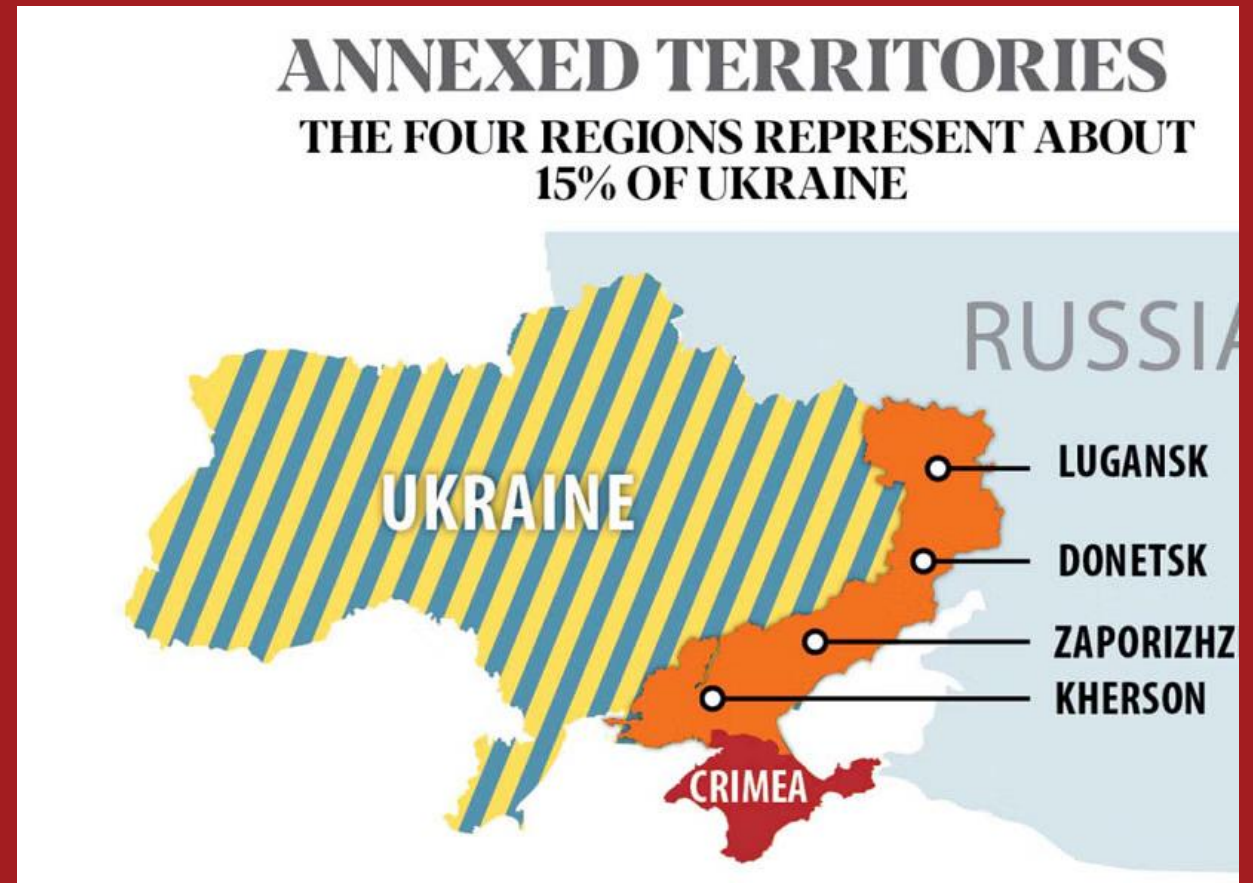
I 1991 lovede såvel Rusland som Vesten Ukraine, at hvis bare de afleverede deres A-våben, ville de garantere landet sikkerhed.

Ikke underligt at Ukraine føler sig svigtet. Ikke bare af Rusland, men i høj grad også af USA. Skal andre bestemme et lands alliance og styreform? Skal man acceptere at ændre grænser med vold? Rusland siger ja. EU siger nej

Ukraine er nok ikke klar til EU medlemskab, men da USA under Trump ikke vil lukke dem ind i NATO, opfattes Ukraines medlemskab som det næstbedste og som et geopolitisk valg. Man skelner i forskningen mellem en geopolitisk og en merit-baseret udvidelse

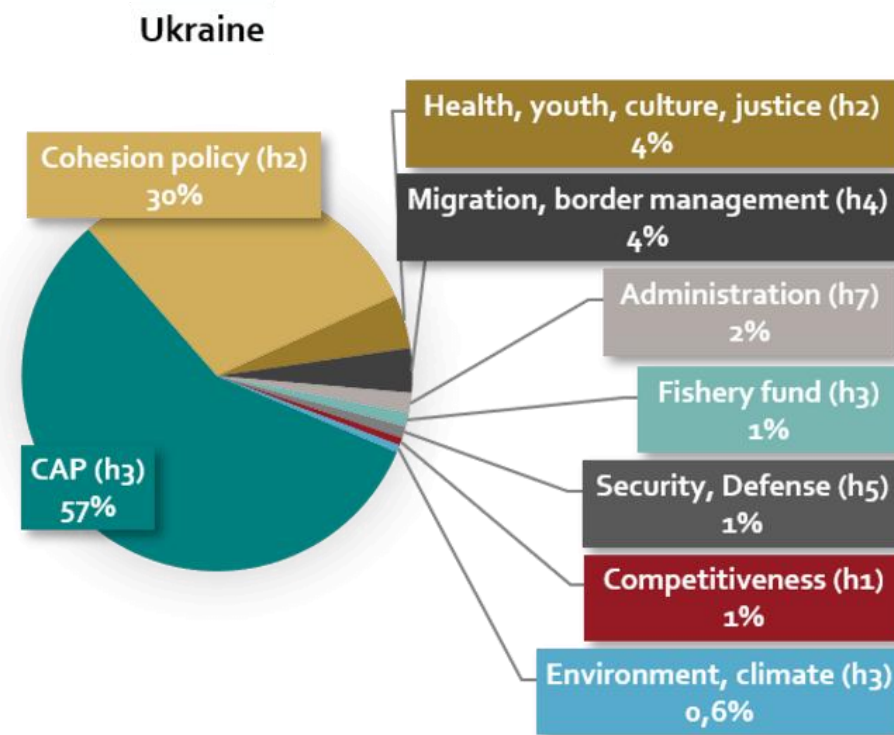
**Ukraine har 'mistet' ca 20% af sit territorium. Vil Putin stoppe der, hvis der kommer fred?
Og hvilken fred?**

Ukraine regnes idag for at have Europas stærkeste og mest avancerede hær

Hvad koster en udvidelse og hvordan kommer det til at påvirke resten af Europa? (Bliver vigtigt under det danske formandskabs MMF 7 års budget)

- Det bliver dyrt. I første omgang bliver alle 'gamle' dvs nuværende lande netto-bidragydere
- Landbrugspolitikken skal lægges om
- Kommissionen lægger også op til at alle overførsler til MS skal ske på betingelse af beskyttelse af retsstaten (rule of law mechanism)
- Det støtter DK

Men det er OGSÅ dyrt at lade være med at udvidde

Hvad er 'cost of non-enlargement'?

- Dvs. Hvad vil konsekvenserne for EU være, sikkerhedspolitisk, hvis EU ikke a) sikrer at Ukraine vinder krigen b) at de kommer med i EU?

EU er ikke et nul-sums spil.

Adgangen til et kæmpe marked for europæiske virksomheder er vanskeligt at gøre op.

Et nyt enormt marked i øst vil være en guldgrube for vestlige virksomheder

NYT STUDIE FRA VISEGRAD INSIGHT VISER: At Polen idag er 40% rigere end hvis de var blevet udenfor EU

Men Orbán siger nej: bag kulisserne siger politikere og embedsmænd at vi bare skal vente til April, så vil Orbán være væk, men så har vi lige fået en ny (Babis) i Tjekkiet og i Slovakiet har vi Fico!

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-NC-ND](#)

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-NC-ND](#)

USA under Trump støtter i høj grad Europas indre splittelse?

- Vance beskylder Europa for at være bange for de højrenationale
- Ønsker total deregulering af digitale medier og frit spil til techgiganterne
- USA's motiv er det samme som Putins: svække et samlet EU, så man kan handle med hvert land for sig

Hvad vil det sige at alt er blevet geopolitik?

At geopolitiske risikovurderinger indgår i al politik og økonomi

- Handel
- Investeringer (både dem der kommer til os og dem vi selv laver)
- Ulandsbistand
- Udvidelsespolitik
- Menneskerettigheder
- Sikkerhedspolitik
- Klima og Miljø
- Tech-regulering
- Energiforsyning mv

Med Trump i det Hvide Hus har alt ændret sig

Nu er det ikke længere demokratier imod autokratier

USA under Trump:

Indkalder til fredsforhandlinger med Rusland udenom EU og Ukraine (Alaska)

Har sat våben-leverancer til Ukraine på standby i en periode og lukket for efterretninger. USA sender nu kun våben til landet hvis europæerne betaler

Trækker sig fra NATO? (hvem tror idag fuldt og fast på art 5?)

Stemmer sammen med Rusland, Nordkorea og Iran i FN (i foråret om hvem der begyndte krigen)

Kalder Zelensky en diktator (overfalder ham i det Ovale Værelse)

Indleder handelskrig imod Canada, Kina, Mexico – og EU (15% told på varer til USA, 0 den anden vej)

Truer med at invaderer Canada, og få Grønland 'one way or the other'

Nægtede de første 6 månmøder, at møde EU-toppen (kalder EU en fjende, som er sat i Verden for at 'screw us'). Nu kalder han Europa 'my friends' – Europas 'fedteri' har virket, eller?

Indleder værdikrig med Europa ved at alliere sig med den yderste højrefløj (München-tale)

ISTEDET FOR AT SE EUROPA SOM EN VEN, ER EU BLEVET EN HANDELSMÆSSIG RIVAL

- USA's vigtigste markrder:
- **EU**-27: 18,6 %
- Mexico 15,7 %
- Canada: 15,2 %
- Kina 11,3 %
- Andre: 39,2 %
- EU's vigtigste eksportmarkeder:
- USA: 16,7 % Kina: 14,6 %

Alt er ikke bare geopolitik, mange taler i disse år om 'geoeconomics', men det betyder bare at også økonomi er blevet politik!

The Global Risks Report 2023 18th Edition

INSIGHT REPORT

In partnership with Marsh McLennan and Zurich Insurance Group

**Geopolitical fragmentation will drive
gloeconomic warfare and heighten
the risk of multi-domain conflicts**

"Economic warfare is becoming the norm, with increasing clashes between global powers and state intervention in markets over the next years. ... As geopolitics trumps economics, a longer-term rise in inefficient production and rising prices becomes more likely. ... Interstate confrontations are anticipated by GRPS respondents to remain largely economic in nature over the next 10 years."

(Pp. 7-8)

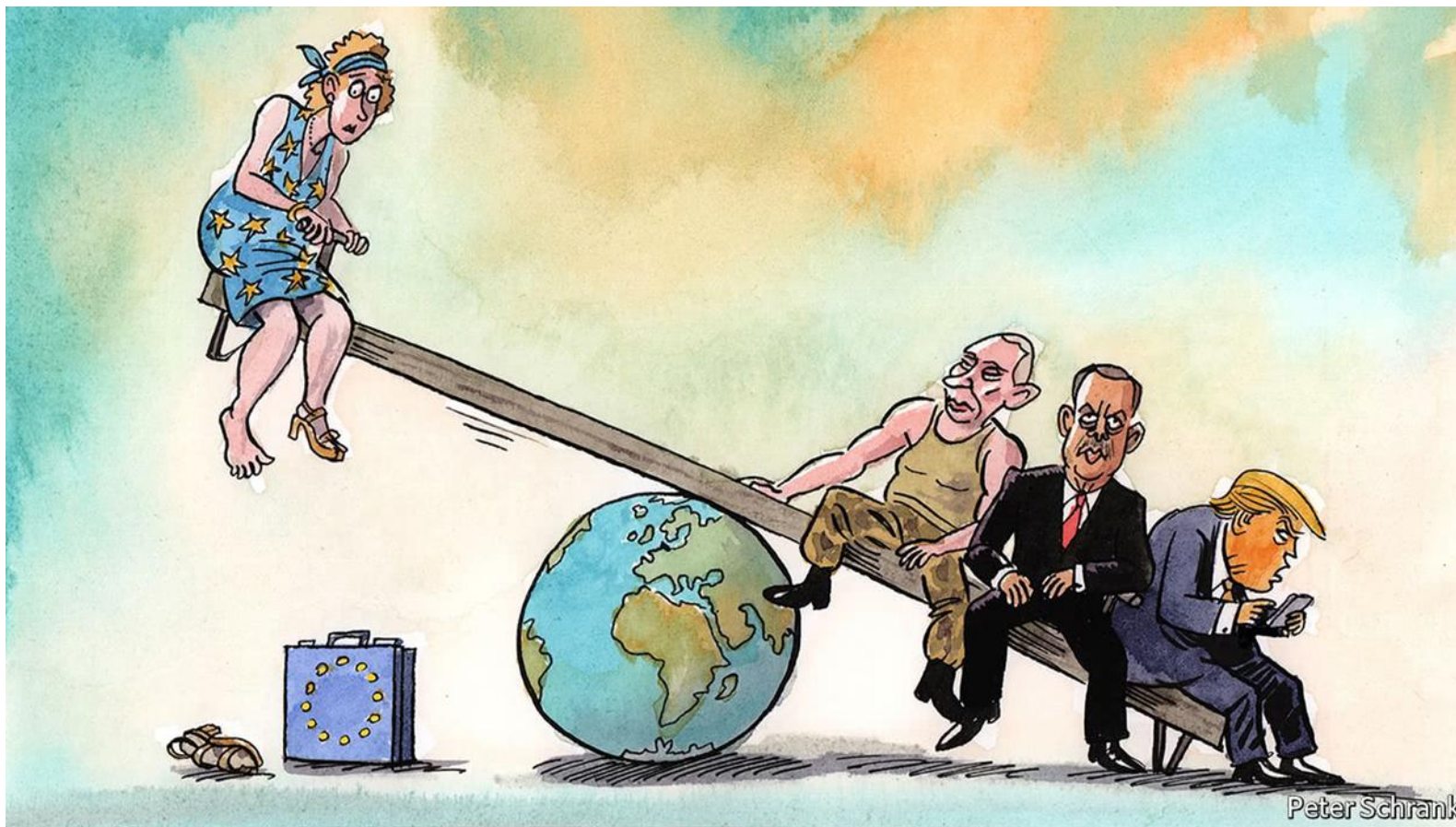
Kun et EU land vil være i verdens top 10 om få år

Emerging markets will dominate the world's top 10 economies in 2050 (GDP at PPPs)

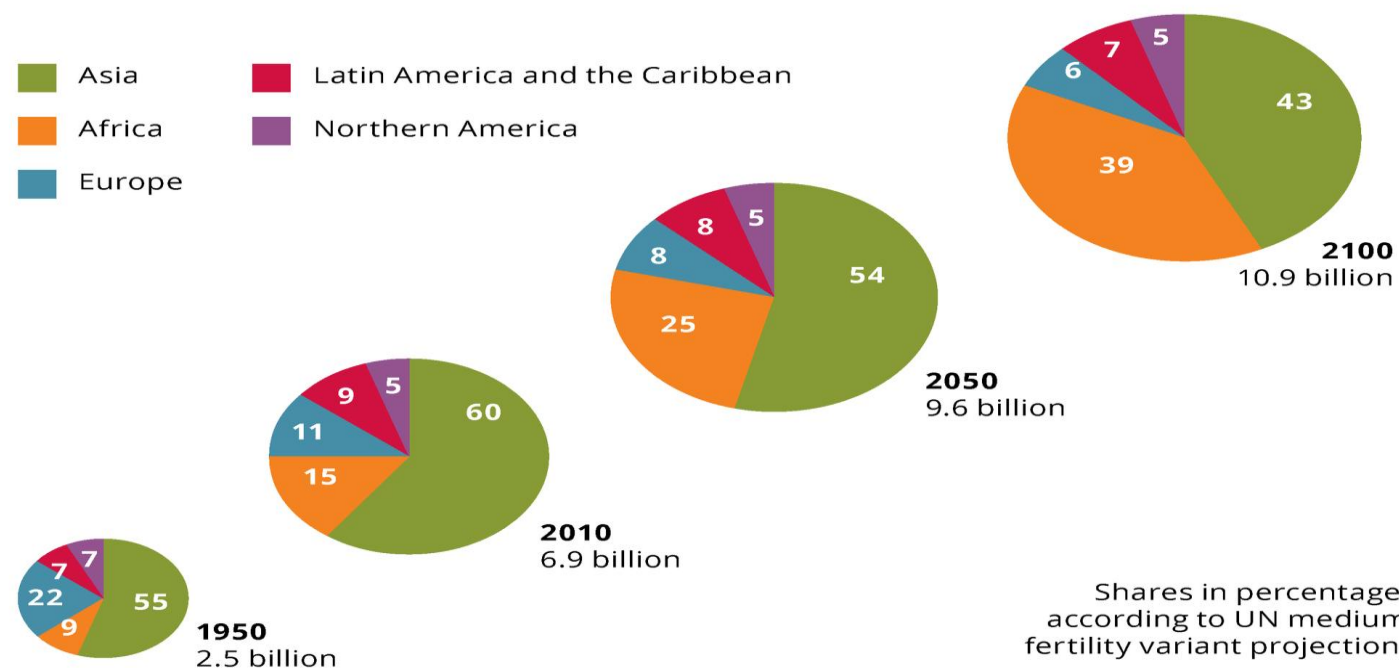
	2016	2050	
China	1	1	China
US	2	2	India
India	3	3	US
Japan	4	4	Indonesia
Germany	5	5	Brazil
Russia	6	6	Russia
Brazil	7	7	Mexico
Indonesia	8	8	Japan
UK	9	9	Germany
France	10	10	UK

 E7 economies G7 economies

Kan Europa nogensinde blive en sværvægter?

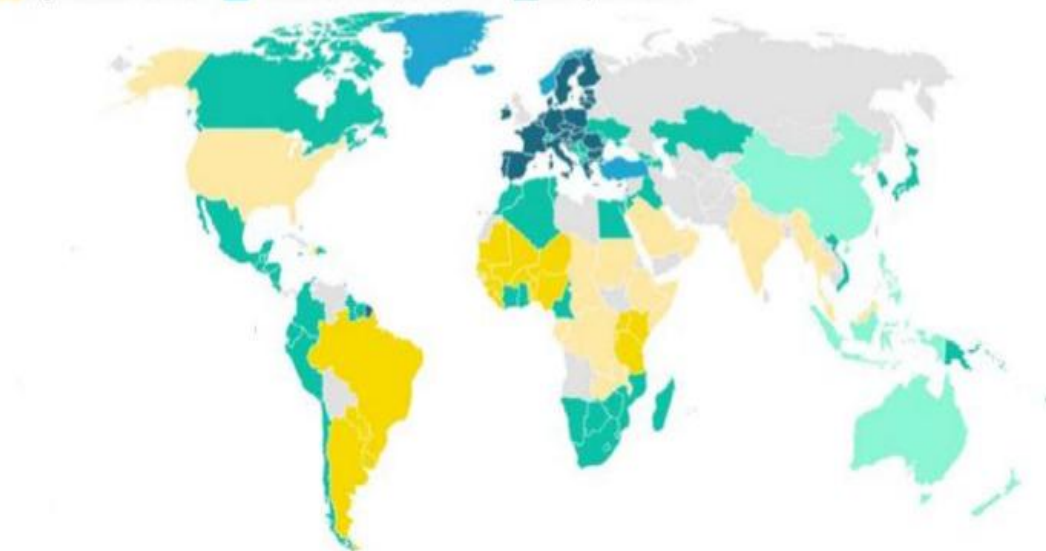
Om få år består Europa kun af 6% af verdens befolkning.
Kan vores levevis overleve, hvis vores samfund ikke kan
regeres?

Status på økonomien

Figure 12: Map of EU free trade agreements – state of play July 2021

Agreement being adopted or ratified Agreement being negotiated Agreement in place
Agreement on hold Customs Union, EEA, OCT European Union

EU er en økonomisk supermagt, men ikke en politisk

- **Trade policy:** speaks with one voice, negotiates on behalf of all, manages all trade, minimal flexibility for member states
- **Economic foreign policy:** increasingly active use of sanctions, not only against Russia
- **Market Power Europe,** regulatory power: a market power that by virtue of its size and its commercial attraction (partly) 'determines' other countries' production, health and safety, and environmental standards.
- MEN VIL DET FORTSÆTTE?

Mario Draghi – rapporten alle taler om

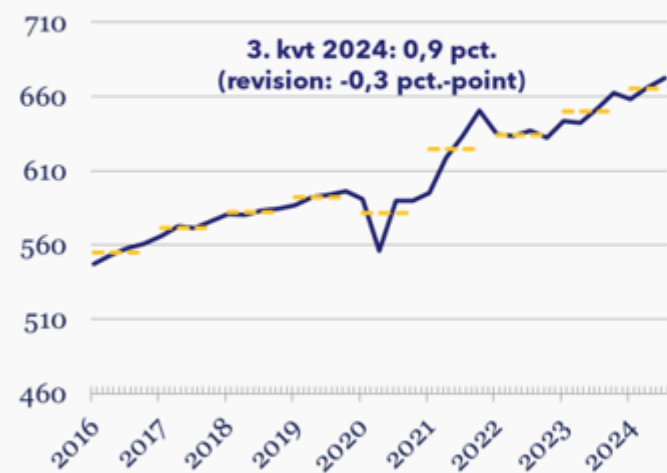
- Vores egne indre handelshindringer svarer til 45% told på varer og 110% på tjenesteydelser!
- Hvis vores egne handelsbarrierer internt i EU blev sænket bare til USA's niveau, ville produktiviteten være 7% højere om 7 år
- https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

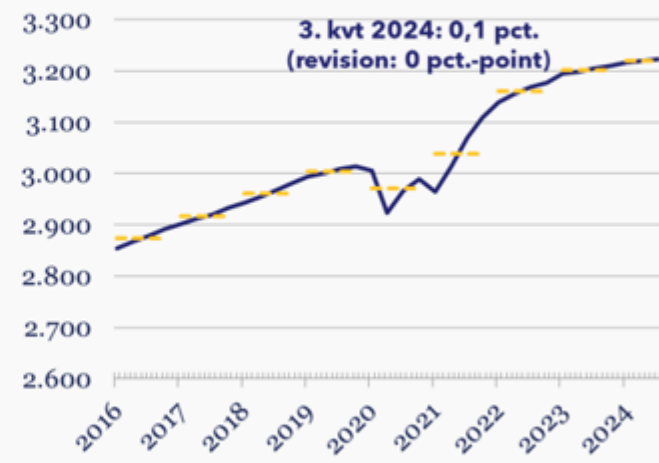
I Danmark går det godt, men...

Figur 1**Udvikling i BNP**

Mia. 2010-kr.

Figur 2**Udvikling i beskæftigelse**

1.000 personer

Note: De stiplede linjer angiver årsniveauer. For 2024 er årsniveauer baseret på 3. kvartaler.

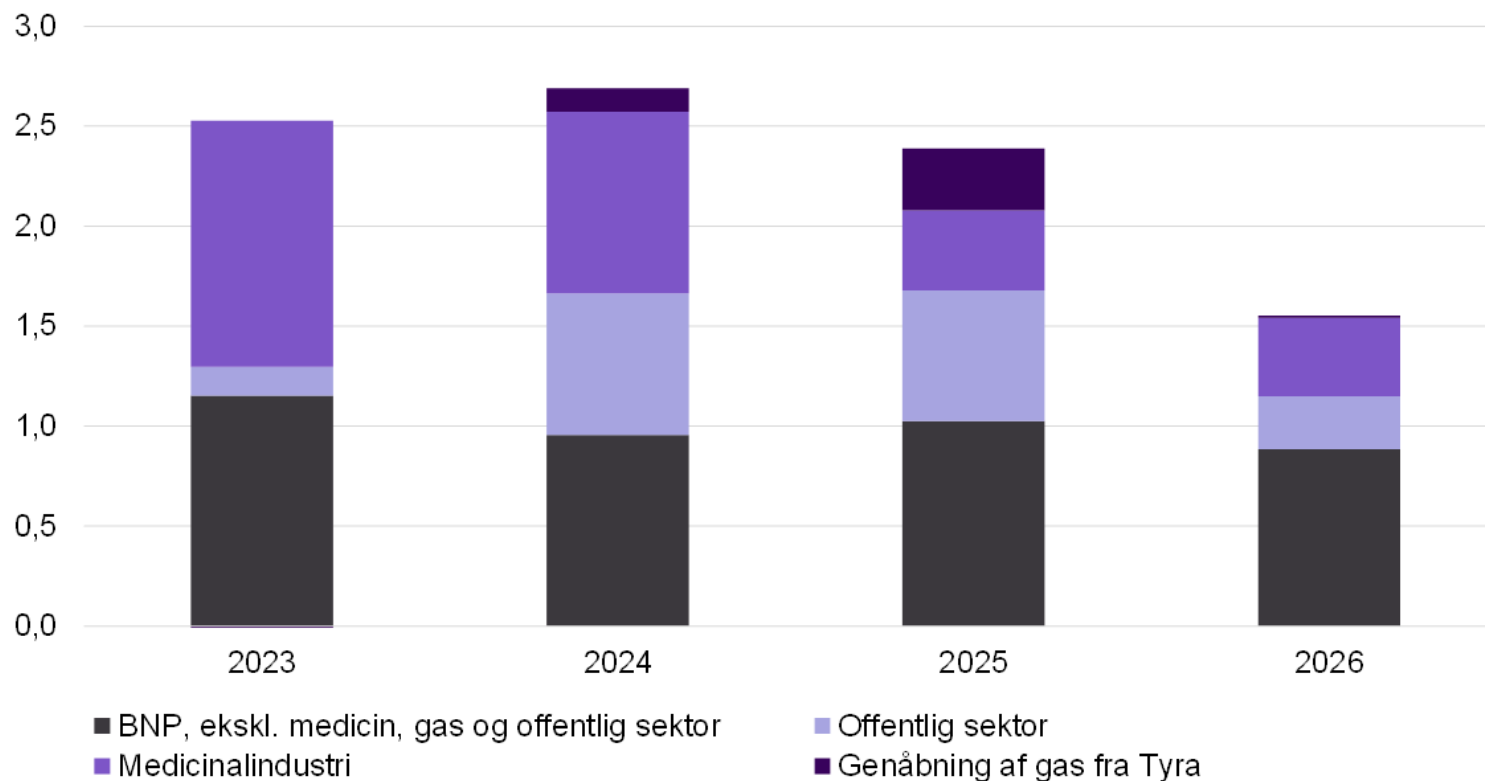
Kilde: Statistikbanken.

Fremgangen i medicinalindustrien har været altafgørende for, at væksten i dansk økonomi på overfladen ser pæn ud (Kilde DI).

Bidrag til væksten i dansk økonomi

Årligt bidrag til realvækst i BNP

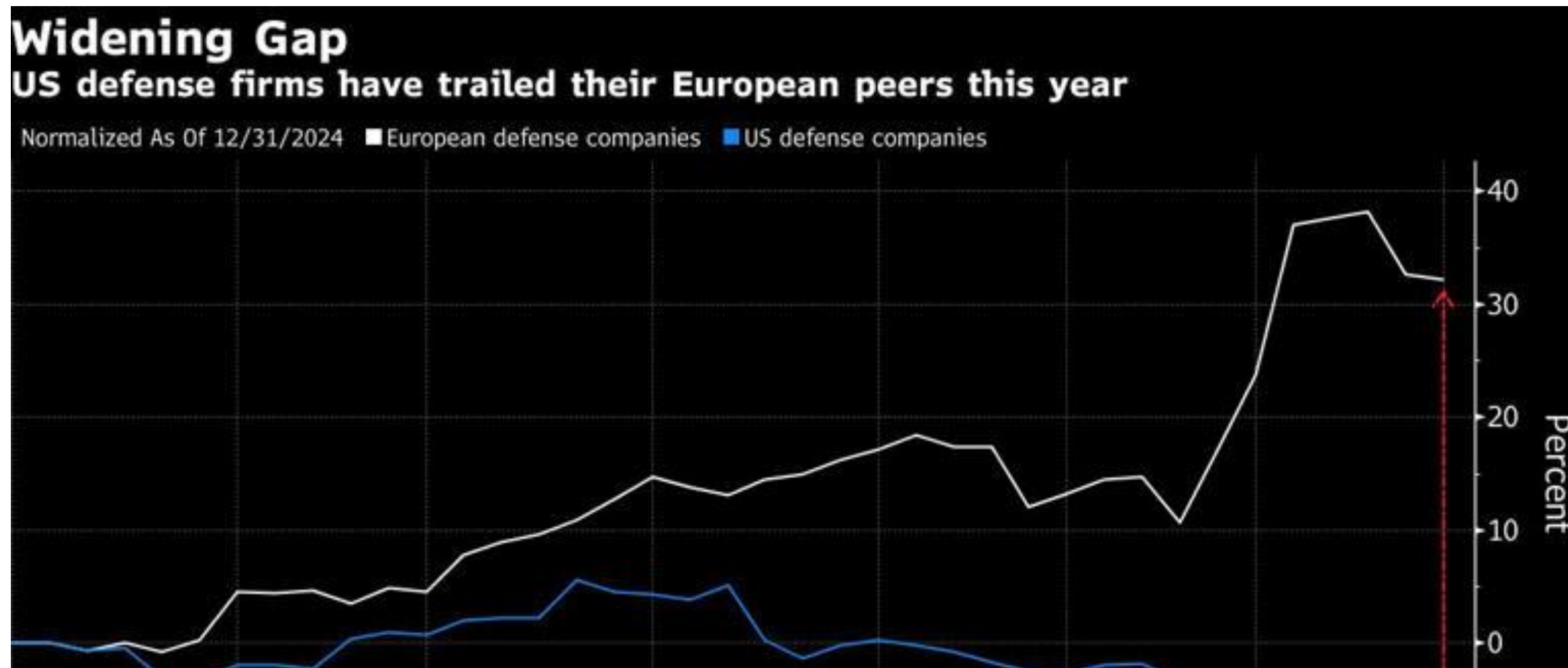
Procent

Ny våbenfinansieringspakke fra Kommissionen kan måske booste europæisk økonomi

- Ifølge 'Rearm Europe':
- EU optager fælles lån på 150 mia. euro til forsvarsudgifter (som under Corona) samt en mekanisme, der giver medlemslandene mulighed for at bruge yderligere 650 mia. euro uden budgetstraf (jf EU vækst og stabilitetspagt).
- I årene der kommer kan vinderaktierne blive forsvarsaktier, der har oplevet massive stigninger i år. Fx: Rheinmetall, Thales, Kongsberg Gruppen, Leonardo, Saab, BAE Systems og Hensoldt

Europæiske forsvarsvirksomheder har oplevet massive værdistigninger, da Trumps underminering af Pentagon og afpresning af allierede har gjort at amerikansk isenkram ikke længere er så attraktivt da de ikke længere ses som en pålidelig leverandør

Danske virksomheder er allerede strækt til stede i Ukraine

- Trods krig, bomber og Putin i baghaven afskrækker det ikke erhvervslivet. Flere end 20 store danske virksomheder var for nylig på erhvervsfremstød i Ukraine.
- 1000 mia. dollar vil en genopbygning af Ukraine koste de næste ti år, lyder estimatet fra World Bank ifølge SEB
- Professor i økonomi Phillip Schröder: - Vi skal huske på, at Ukraine har et enormt økonomisk potentiale på sigt. Den infrastruktur, der er ødelagt. De produktionsmidler, der er ødelagt. Det hele skal genopbygges. Derfor kan der være en fordel ved at etablere sig nu, så man har gode relationer på plads, og måske også har opbygget et produktionsapparat i Ukraine.

Ny Tysk regering igangsætter massive investeringer

- Friedrich Merz, har ændret forfatningen så forsvars- og sikkerhedsinvesteringer undtages fra de eksisterende finanspolitiske begrænsninger.
- Samtidig er der vedtaget en infrastrukturfond på 500 mia. euro til investeringer i transport, energinet og boliger. I alt 1000 mia euro.
- Men Merz er stadig ikke rigtig trådt ind på den europæiske scene som en leder

Den franske regering er kollapsede – igen. Kan midten i Europæisk politik holde på langt sigt eller kommer yderfløjene til magten?

“France is gripped by turmoil as another government collapses

Elections could follow that bring in the hard right”

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Hvad sker der nu?

Coalition of the willing – kan de holde sammen?

- EU (minus Ungarn)
- Plus Canada, Tyrkiet, Norge, Island, UK
- Et NATO uden USA?
- Adgang til indefrosne russiske midler (som lån ikke gave for at sikre tilliden til europæiske banker)
- **Men hvad sker der hvis det yderste højre kommer til magten fx i Frankrig? Men også UK, Holland, Slovakiet, Tjekkiet, Ungarn?**
- **Og hvad med AfD i Tyskland?**

Vi skal opruste militært, men også tro mere på os selv!

- **Europa**

- Vi lever længere
- Vi har mindre ulighed
- Vi er bedre uddannede (og den er gratis)
- Mere velfungende demokratier (bedre pressefrihed, USA ligger i bund af vestlige lande)
- Vi har bedre work/Life balance
- Vi er førende i grønteknologi, klima
- Vi tager hensyn til forbrugere og miljø fx når vi lovgiver om tech, forbrugerbeskyttelse og alt andet.
- Meget lidt 'gun violence' og folk dør ikke af fentanyl

Tæller ned:

Få store tech virksomheder,

Mindre attraktivt investeringsmiljø?

For megen 'red-tape'?

Aldrende befolkning

Tror for lidt på os selv!

Donald Tusk – polsk statsminister: "Europa mangler at tro på sig selv".

- "400 millioner (europæere) beder 300 millioner (amerikanere) om hjælp til at klare 140 millioner (russere)"

Q & A